

Comentaris sobre l'estat de la Responsabilitat Social'06.

En les respostes al qüestionari per a l'Anuari Empresa Responsable, Josep Maria Canyelles, promotor de Responsabilitat Global, reparteix les causes de les dificultats en l'avanç de la RSE en aquesta part del món a empreses, públics i sector públic. Alhora, qüestiona la validesa d'algunes memòries per manca de materialitat suficient encara que valora els progressos i l'avanç en la visió global com a empresa. Finalment, després de alguns comentaris classificats segons agents, proclama la necessitat de disminuir els costos de comprensió de l'RSE, cercar la màxima integració als sistemes de gestió i indicadors de l'empresa, garantir la màxima comparabilitat alhora que adequació al sector empresarial.

1) Quin és, en la seva opinió, la situació actual de l'RSE al nostre país en comparació als nostres homòlegs europeus i les seves actuals barreres/frens?

Hi ha diferents vectors que juguen a la contra, entre els quals en focalitzarem tres, essent el primer el més rellevant:

a) encara es dona un excés de relaxació estratègica entre les empreses del nostre entorn, donant massa pàbul als preus i a la qualitat, i no afrontant amb suficient determinació la gestió del canvi, la modelització dels actius intangibles, i la definició d'estratègies reals que permetin generar avantatges competitius;

b) els diferents públics i de manera rellevant els consumidors no han incorporat significativament criteris ètics o sostenibles en els seus processos de compra o selecció, aspecte que ens diferencia d'altres països i, específicament a Europa, dels nòrdics i centrals, i que suposa un factor de no acceleració en el compromís de les empreses;

c) una falta de definició o ambigüitat sobre el paper del sector públic, que ha contribuït a generar debats confusos focalitzats en aspectes poc motivadors o encoratjadors en l'eix voluntarietat-regulació i defugint altres vessants més estratègics com la seva vinculació a la competitivitat de l'empresa, al compromís de les parts, o a les conseqüències de l'impacte real en la societat i l'entorn.

2) Dels diferents aspectes i àmbits que componen l'RSE, per quins considera que estan apostant més les empreses, per quins menys i per què?

Les empreses han d'iniciar el seu camí cap a l'RSE en les matèries que objectivament generen impacte, tenen interès estratègic, o bé es donen expectatives legítimes per part dels seus partprenents o parts interessades.

En aquest sentit hem de considerar correcte que algunes grans corporacions amb impactes ambientals rellevants focalitzin aquesta matèria mentre que moltes pimes

posin la seva atenció en l'RSE interna amb els seus treballadors i amb limitada o nul·la comunicació externa.

En qualsevol cas, no seria acceptable que al cap d'un període, uns anys, d'haver començat a gestionar la seva RSE els enfocaments més parcials no donessin lloc a visions més corporatives que abordessin l'empresa com un tot.

Alhora que hem de motivar més empreses perquè se sumin a la gestió d'RSE, també hem d'encoratjar les que ja estan en aquesta línia perquè li donin un enfocament més integral, no tan sols perquè és allò que esperem de les empreses sinó perquè seria perjudicial per al propi concepte d'RSE si algunes empreses poguessin obtenir un benefici de reputació fent valer una visió parcial de la seva responsabilitat i actuant al marge de criteris responsables en altres àrees.

La determinació de les matèries clau d'RSE d'una empresa no depèn en exclusiva de la seva concepció ètica o la seva determinació tècnica, sinó que aquest punt de partida ha de veure's complementat, per mitjà dels processos de diàleg amb els grups d'interès, que són part essencial de la metodologia de l'RSE.

Així, per a una empresa telefònica perd vàlidesa el que ens puguin explicar de les seves accions socials en països on operen amb un gran interès per a guanyar quota comercial a partir d'obtenir legitimitat, mentre en el seu país d'origen mantenen posicions obtingudes privilegiadament amb comportaments abusius, o sense atendre adequadament les demandes de parts interessades en matèries com la diversitat cultural i lingüística, o en l'atenció a clients que tantes queixes generen.

3) Com valora l'actual relació de les empreses amb les següents parts interessades i quins aspectes considera que són susceptibles de millorar per ambdues parts per a assolir un major diàleg i comunicació?

a) Competidors

Davant el risc que el sector públic vulgui intervenir en excés per a regular el sector, cal accentuar la capacitat d'autoregulació. Però autoregular-se no és tan sols deixar fer... No és defensable amb fermesa l'autoregulació si no hi ha capacitat d'exercir-la de manera responsable, pensant el sector des del propi sector.

b) Proveïdors

L'RSE s'incorporarà definitivament a l'economia quan formi part determinant de les cadenes de proveïment, però aquesta és encara una assignatura pendent en la majoria de casos, que com a molt només han incorporat una exigència als proveïdors de les matèries centrals per a la seva pròpia RSE però no d'una manera integral.

c) Administracions públiques

Amb el 18% del PIB que suposa la compra pública, aquest sector podria afavorir un salt qualitatiu en la dinàmica del mercat, però l'ha de fer a partir dels processos de diàleg, apostant pel desenvolupament i la sostenibilitat de les empreses i abordant conjuntament la seva pròpia RS envers els partprenents o *stakeholders*.

d) Mitjans de comunicació

L'RSE ha d'arribar al gran públic per tal que aquest sigui la veritable palanca del canvi, motiu pel qual els mitjans de comunicació tenen un paper molt rellevant en el seu desenvolupament i extensió. El repte per la seva banda se centra a millorar la seva capacitat investigadora per a proporcionar veritable valor i no només transmetre les notícies de bones pràctiques d'aquelles empreses més proclius a comunicar i a aconseguir introduir notes de premsa en els mitjans.

e) Clients / consumidors / usuaris

El vector principal per al progrés general de l'RSE haurà de venir per mitjà de la consciència activa dels ciutadans, mentre que si aquest compromís individual no avança trontollaran les legítimes expectatives de retorn de les empreses i organitzacions.

f) Empleats / sindicats

El vector principal per al progrés integral de l'RSE haurà de venir per la via interna, ja que una orientació a la satisfacció de parts externes sempre tindrà el risc d'anteposar aspectes d'imatge si no es correspon per igual una RSE interna, amb un procés d'alineació dels recursos humans a la política d'RSE.

g) ONG

Per a la majoria d'empreses aquesta part interessada és la més desconeguda i és vista amb recel o simplement no reconeguda com a interlocutor legítim, fet pel qual l'empresa ha de descobrir quines són les oportunitats que aquesta col·laboració li obre, alhora que les ONG han d'integrar clarament una gestió de la seva pròpia Responsabilitat Social amb coherència i transparència.

h) Món acadèmic

Des del punt de vista investigador, el món acadèmic ha de partir de la constatació que l'RSE és el que fan les empreses responsables (és a dir que d'entrada no pot haver-hi gaire apriorismes en una disciplina que es va bastint dia a dia), alhora que les organitzacions requereixen la transferència de models que els permetin sistematitzar les seves polítiques i propostes que els orientin en l'operativització de llurs iniciatives.

Des del punt de vista docent, el compromís en la incorporació de l'RSE en el curriculum ha de ser clar però atenent al concepte de la tercera missió de la universitat, és a dir, no limitant-lo a una assignatura més sinó conformant una voluntat efectiva de crear ciutadans que formin part de la societat, compromesos amb la comunitat i amb els reptes del món.

i) Associacions relacionades amb la RSE

Per a avançar vers una etapa de major consolidació i maduració caldrà superar aquesta gran multitud de normes, guies, iniciatives, marcs de comunicació, per mitjà d'una certa convergència o bé forçant una certa selecció natural, ja que més de 300 propostes vigents no aporten la riquesa de la diversitat sinó la dificultat de poder establir un marc de comparabilitat que permeti posar en valor unes polítiques, pràctiques i impactes que siguin d'alguna manera codificables.

Així mateix, els consultors hauríem de coordinar millor les nostres accions i sumar

esforços col·laboratius per a ajudar al propi mercat a conformar-se de manera que acabi aportant el millor valor per a totes les parts. Si una empresa rep opinions divergents per part de dos consultors els perjudicats no seran aquests dos sinó la mateixa RSE.

j) Organismes internacionals

L'RSE es desenvolupa en un context de globalització galopant i en gran mesura com a conseqüència d'aquesta realitat. Per això, el paper dels organismes internacionals serà fonamental, tant en l'establiment de criteris comuns com en els canals de diàleg a gran escala. Salutem dues iniciatives que ens serveixen d'exemple:

- Respecte a les eines, l'aparició d'una nova versió del GRI, millorant la que ja s'ha anat conformant com el marc de comunicació més prestigiada a nivell global, és un fet que cal saludar amb gran satisfacció, perquè demostra que amb una governança excel·lent i multilateral es pot abordar un marc que es vagi posant al dia i trobi l'equilibri necessari a cada moment per a les diferents parts.
- Respecte al diàleg, també hem de saludar la creació de la Confederació Sindical Internacional, en la mesura que fa correspondre aquest marc específic de diàleg amb la realitat actual de la producció globalitzada.

4) Quins són, en la seva opinió, els grans reptes i desafiaments de l'RSE en el nostre país i els factors clau per al seu desenvolupament?

Respecte al seu desenvolupament, fa falta que més empreses incorporin aquest enfocament a la seva dimensió estratègica de negoci, ja que encara són una immensa majoria les que consideren que és més un cost que una inversió.

Respecte a la seva promoció, cal que els diferents agents fonamentin els seus discursos i accions de foment en una incorporació real en les seves pròpies pràctiques, al marge de la seva consideració de sector industrial, iniciativa privada, pública o social, o independentment de la dimensió de l'organització. L'RSE és un enfocament vàlid i adaptable per a qualsevol organització.

Respecte a les eines i procediments tècnics, cal vetllar per disminuir els costos de comprensió (facilitar l'elecció per part de l'empresa i clarificar el compromís de cara al públic), cercar la màxima integració als sistemes de gestió i indicadors de l'empresa, garantir la màxima comparabilitat alhora que adequació al sector empresarial.

I cal mostrar, previ desenvolupament d'aquests, indicadors de sostenibilitat econòmica, social i ambiental d'interès públic creixent i que permetin valorar la magnitud dels impactes, i comparar les conseqüències del compromís de les empreses.

Josep Maria Canyelles
Novembre 2006